

Aileyle Müze Ziyaretinin Değeri*

Ayşe Okvuran¹

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2017.015

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 11.11.2017

Kabul 30.11.2017

Anahtar Sözcükler

Aileyle müze ziyareti

Müze ziyaretçisi

Öz

Günümüzde müzeler eserlerin çekici biçimde sergilendiği, müze içinde ya da eğitim bölümünde keyifli etkinliklerin gerçekleştiği, yaşlıların, engellilerin rahatlıkla gezebildiği, öğrencilerin eğlenerek öğrendikleri merkezler olmaya başlamıştır. Müzeler başlangıçta halkı müzeyi ziyaret etmesi gereken kişiler olarak görüyordu. Son yıllarda ise müzeler halkı kendi gereksinmesi olan, kendi görüşlerini oluşturan gruplar olarak görmeye başladılar (Onur, 2014). Müzeler artık ziyaretçi kavramını, ziyaretçilerin var olmasını, gereksinimlerini çok önemsemektedirler. Müzeleri kimler ziyaret eder? Müze ziyaretçisi kimdir? Soruları bu araştırmanın giriş sorularını oluşturmaktadır. Müze ziyaretçileri içinden aileyle müze ziyareti yapmanın değeri ise bu araştırmanın temel problemidir. Bu amaçla Ankara'da bulunan farklı resmi ya da özel müzede aileleriyle müze ziyareti yapan çocuklar ve ebeveynleriyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada aileyle yapılan müze gezilerinin çocuklar için birlikte bir etkileşim sağladığı, birlikte hoşça vakit geçirdikleri ve bu durumdan memnun oldukları gibi olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

The Value of Family Visits to Museums

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2017.015

Article History

Received 11.11.2017

Accepted 30.11.2017

Keywords

Museum visit with family

Museum visitor

Abstract

Nowadays, the museums have become centers where elaborate exhibitions of works of art are performed in the galleries through including education section for elderly people, disabled people, younglings and the other groups where they can easily navigate, have fun and learn. At the beginning, museums regarded the public as people who should visit the museum. In recent years, museums have begun to consider the people as their own needs, the groups that form their own opinions. The museums are now very concerned with the visitor concept, the need to visit and their needs. Main two questions are the reasons of this research "Who visits the museums? Who is the museum visitor?" "The problem of this research is the value of family visits to museum. That is why researcher made special interviews with the families who visited the state museums or private museums in Ankara. In the survey, the results are positive as visits to the museum by the family provided an interaction with the children, they had a good time together and they were pleased to be together in the museum.

* Bu çalışma EJER 3.Eurasian Educational Research Congress 'de 31 mayıs 3 haziran 2016 tarihinde bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doç.Dr., Ankara Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi, E-posta: okvuran@education.ankara.edu.tr

Giriş

Günümüzde müzeler eserlerin çekici biçimde sergilendiği, müze içinde ya da eğitim bölümünde keyifli etkinliklerin gerçekleştiği, yaşlıların, engellilerin rahatlıkla gezabildiği, öğrencilerin eğlenerek öğrendikleri merkezler olmaya başlamıştır. Ülkemizde de artık dünya standartlarına yakın müzeler bulunmakta ve bu müzelerde nitelikli eğitimler gerçekleştirilmektedir. Müzelerin amaçları, işlevleri değiştikçe türleri de değişmiştir: Sanat müzeleri, doğa tarihi müzeleri, bilim merkezleri, çocuk müzeleri, tarih ya da antropoloji müzeleri, arkeoloji müzeleri, yaşayan tarih müzeleri, tarihi ev müzeleri, botanik bahçeleri, planetaryumlar vb. gibi (Onur, 2014).

Müze ziyaretçisi giriş bileti için ödeme yapan, müzenin kafesinde ya da dükkânında alışveriş yapan, atölye çalışmaları ve müze olayları gibi etkinliklerde yer alan katılımcıdır (Reeve ve Woolard, 2006; Akt: Onur, 2014). 1960'larda müzeler ziyaretçileri müzeyi ziyaret etmesi ve müzenin kurallarını anlaması gereken kişiler olarak görüyorlardı. Müzeler son otuz yılda halkın kendi gereksinimi olan, kendi görüşlerini oluşturan ve farklı gruplardan oluşan kişiler olduğunu fark ettiler. Müzelerde küçük çocuklar ve aileleriyle çalışırken, drama, öykü anlatma, sanat etkinliği, film izleme, teknolojik araçları kullanma vb. pek çok etkinlik de yapılabilmektedir.

Vygotsky'e göre öğrenmenin doğası diyaloga dayalıdır. Sosyokültürel yaklaşım kuramına göre çocuklar müzede hem birbirleriyle, hem müze çalışanlarıyla, hem de öğretmenlerle etkileşimle öğrenmeyi gerçekleştirmektedirler (Onur, 2012). Karşılıklı katkılar ve görüşmeler aracılığıyla bütün katılımcılar yeni bir öğrenciler topluluğunu oluştururlar. Vygotsky'nin sosyokültürel yaklaşımına göre çocuklar bir yetişkinin rehberliğinde ya da daha deneyimli bir akran aracılığıyla daha etkili öğrenmektedirler (Onur, 2012).

Suzanne Gaskins (2015) müze ziyaretinde ebeveyn rollerini şöyle sınıflamaktadır: Yetişkin etkileşimli keşif yapma, Ailenin oyuncu ve yalnızca çocukla eğlenen rolünde olması, Fırsat verici-sözel olmayan destek veren rolünde, Aile yorumcu, bilgi ve geri dönüt veren rolünde, Süpervizör-pratik öğrenmeye odaklı olma, Yetişkin ya da aile çocuğun öğrencisi –gözlemci, çocuğa tabi olan vb. rollerinde yer almaktadır. Gürel'in (2010) Ankara'daki müze ziyaretçileri üzerine çalışması, ziyaretçi özelliklerini, motivasyonlarını, ihtiyaç ve beklentilerini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmaya katılanlar müzelerin öğrenme ve merak duygusuyla ziyaret edildiğini, çoğunluğun arkadaş, eş ya da çocuk /torunlarla geldiklerini, zaman darlığıyla müzeleri sık sık ziyaret edemediklerini, giriş ücretlerinin yüksekliğini, rehberliğin azlığını müzelerin tanıtımının yetersizliğini belirtmişlerdir. Ankara'daki müzeleri daha çok 21-30 yaş arasındaki gençler ve kadınlar ziyaret etmektedir. Araştırma grubu boş zamanlarını daha çok kitap, dergi, gazete okuyarak ya sinemaya giderek ya da arkadaşlarla geçirdiklerini belirtmişlerdir (Gürel,2013).

Müzeler başlangıçta halkı müzeyi ziyaret etmesi gereken kişiler olarak görüyordu. Son yıllarda ise müzeler halkı kendi gereksinimleri olan, kendi görüşlerini oluşturan gruplar olarak görmeye başladılar (Onur, 2014). Günümüzde müzeler ziyaretçi kavramını, ziyaretçilerin var olmasını, gereksinimlerini çok önemsemektedirler. Müzeleri kimler ziyaret eder? Müze ziyaretçisi kimdir? soruları araştırmanın giriş sorularını oluşturmaktadır. Müze ziyaretçileri içinden aileyle müze ziyareti yapmanın değeri ise bu araştırmanın temel problemidir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma yöntemleri içinde nitel araştırmanın bu çalışma için etkili olduğuna inanılmaktadır. Nitel araştırma araştırmacıya olay ve olguları yakından izleme, derinlemesine betimleme, yorumlama kendi bütünlüğü içinde ve doğal bir inceleme kolaylığı sağlaması vb. nedenlerle tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Çalışma Grubu/Katılımcılar

Ankara’da farklı müzelerde ailesiyle müze ziyareti yapan çocuklar ve ebeveynleri araştırma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma Ankara’da Erimtan müzesi, Çengelhan Rahmi Koç müzesi müzelerde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların çoğunluğu ilkokul öğrencisidir. 8-10 yaş arasında 4 erkek öğrenci ile görüşülmüştür. Araştırmaya katılan kız öğrenci sayısı, biri 10. sınıfta diğeri 4.sınıfta olmak üzere ikidir. Toplam 6 çocuk ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada, 37-46 yaş arasında 3 baba ve 2 anne toplam beş yetişkinle görüşülmüştür. Ebeveynlerin biri ilkokul diğerleri üniversite mezunu ve meslek sahibi idi. Araştırmada çocuklarla görüşmelerin üçü Erimtan ve Çengelhan müzesinde diğerleri farklı mekânlarda yapılmıştır. Anne-babalarla görüşmelerin ikisi müzede, üçü farklı mekânlarda gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme türü kullanılmıştır. Araştırmanın bir kısmı daha önce sık sık müze ziyareti yapan çocuklarla farklı mekânlarda gerçekleştirilmiştir. Çoğunlukla müzelerde hem yetişkin ve hem de çocuklarla görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmenin temel soruları şunlardır:

- Müzeyi niçin ziyaret ettiniz? Müze nedir? Tanımlar mısınız?
- Müzeyi kiminle ziyaret etmek isterdiniz?
- Ailenizle müze gezme konusunda deneyimleriniz nelerdir? (Duygular, düşünceler, yaşantılar vs.)

Verilerin Analizi

Araştırma verileri betimsel analiz modeli ile değerlendirilmiştir. Betimsel analiz daha yüzeysel ve kavramsal yapının açık biçimde belirlendiği bir analizdir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Daha derinlemesine analiz için de içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde toplanan veriler kodlanarak analize tabi tutulur ve böylece araştırma içinde beklenmeyen, öngörülmeven veriler de değerlendirilir.

Bulgular

Araştırmanın bulguları çocuklara ilişkin ve yetişkinlere ilişkin araştırma bulguları başlıkları altında incelenmiştir.

Çocuklara İlişkin Araştırma Bulguları ve Yorumları

Araştırmanın birinci sorusu: ‘Müze gezisi nedir?’ idi. Çocukların yanıtları aşağıdadır:

Katılımcı: Tarihi eserleri keşfetmek,

Katılımcı: Müze gezmek kültürlenmek daha fazla, önbilgi öğrenmek, bir de eğlence,

Katılımcı: Geçmişten gelen eserlerin sergilendiği yerlerdir. Günümüzde müzelere çok fazla önem verilmiyor.

Katılımcı: Müze çok güzel bir yer, harika, eski zamanların yaptığı bir şey, eskileri anımsatan bir yer müzeyi seviyorum, hoşuma gidiyor.

Katılımcı: Müze gezisi eğlenmek demektir. İçinde müzeyi düşünüyorum.

Yukarıdaki yanıtlara bakıldığında çocukların müzeyi klasik ve bilinen biçimiyle tanımladıkları, keşfetme, kültürlenme, eğlenme işlevlerini, geçmiş ve bugünle birleştirdikleri müzeyi farklı boyutlarıyla görebildikleri ve müze gezisinde deneyimli oldukları görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu: ‘Müzeyle ilgili duyguların düşüncelerin neler?’ şeklindedir. Çocukların yanıtları aşağıda belirtilmiştir.

Katılımcı: Müzeye gitmeyi çok seviyorum, müzede eski zamanların tarihini görüyorum, ya da modern sanatı görüyorum, müzede geçmiş tarihin içindeymiş gibi hissediyorum.

Katılımcı: Mutlu hissediyorum.

Katılımcı: Müzelere gitmeyi seviyorum. Bir sanat (eseri) olduğunda acaba niçin yapmış diye düşünüyorum. Hoşuma gidiyor.

Çocukların müze gezmekten hoşlandıkları, çok sevdikleri, bir sanat müzesindeki eserleri sorguladıkları ve müzede eserlerle empati kurup geçmişte yaşıyor gibi hissettikleri görülmektedir. Çocukların müze bilincine yetişkinler kadar sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusu “Aileyle mi müze gezmek istersin arkadaşlarınla mı?” şeklindedir. Dört çocuk aileyle, bir çocuk arkadaşlarıyla, bir çocuk ise ikisi de olabilir demektir. Çocukların yanıtları şu şekilde belirtilmiştir:

Katılımcı: Aileyle çünkü okulla hızlı geziliyor.

Katılımcı: Arkadaşlarımla gezerken dikkatim dağılabilir, ailemle gezmeyi daha çok tercih ederim.

Katılımcı: Arkadaşlarımla bir iki gezdim ama annemle tercih ederim.

Katılımcı: Annemle farklı oluyor, gezerken bir şey yapmıyorsun sadece bakıyorsun ama arkadaşlarla gezerken eğleniyorsun, esere güzelce bakıyorsun, arkadaşlarla daha güzel oluyor.

Araştırmanın en önemli sorusu aileyle müze gezme konusudur. Çoğunluğun aileyle müze gezmekten hoşlandığı görülmektedir. Ancak bir öğrenci ailesi yerine arkadaşlarını tercih etmiştir.

Bu durum düşük sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyde çocukların bilgiyi ve etkileşimi arkadaşlarıyla gerçekleştirdiklerini düşündürmektedir. Söz konusu öğrencinin annesi de görüşmede hiç müze görmediğini belirtmiştir. Ayrıca araştırma grubundaki çocukların 2.-4. sınıf düzeyinde olması arkadaş kavramının onlar için çekici olabileceğini ama arkadaş ve okulla yapılan gezilerin keyifsizliğini iyi bildiklerini ve bu nedenle aileyi tercih ettiklerini de düşündürmektedir.

Araştırmanın dördüncü sorusu “Anne ya da babanla müze gezmek ne tür duygular uyandırıyor?” dur.

Katılımcı: Tarihöncesi binlerce yıl önceki şeyleri görmek demek. Hıhı, evet, mutlu oldum, eğlendim. Aileyle müze gezmek çok eğlencelidir.

Katılımcı: Ailemle daha çok vakit geçirmemi sağlar, daha çok mutlu olurum.

Katılımcı: Aileyle müze gezmek keyifli vakit geçirmek demektir.

Katılımcı: Eski zamanlarda başka bir şey yaptıklarını, yeni bilgileri öğreniyorum.

Katılımcı: Annemle gezerken bilgileniyorum, öğretmenim zaten bilmez ki sınıfa nasıl anlatsın. Müzelere gitmeyi seviyorum, evet. Özellikle arkeoloji müzelerini. Bir sanat (eseri) olduğunda acaba niçin yapmış diye düşünüyorum. Hoşuma gidiyor.

Ebeveynlere İlişkin Araştırma Bulguları ve Yorumları

Araştırmanın yetişkinlere dönük sorusu ‘Sizin çocuğunuzla birlikte müzeye gelmeniz nasıl duygular, düşünceler uyandırıyor? şeklindedir. Ebeveynlerin verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

Katılımcı: Çocuğumun müzeye meraklı olması hoşuma gidiyor, birlikte paylaşmak da güzel şey, onun meraklı olması güzel bir şey, tarihe ilgisi güzel bir şey, tabii ki birlikte olmak da çok güzel bir şey. Her hafta bir müzeye gitmeye çalışıyoruz. Bir şeyleri paylaşmak, birlikte öğrenmek güzel bir şey, tarihi bilgileri yeniden hatırlamak güzel bir şey.

Katılımcı: Oğlumun müzelere ilgisinden mutluyum. Aklıma gelmeyen şeyler söylüyor, diğer çocuklardan farklı olarak müzeden hoşlanması, güzel şeyler söylemesi hoş bir duygu. Beraber vakit geçirmekten mutluyum.

Katılımcı: Geçmiş anmak güzel, bizim gördüğümüz onların görmediği şeyleri gösteriyoruz. Keyif aldık. Fırsat buldukça hafta sonları böyle kaçamaklar yapıyoruz. Ailemle gezmeyi tercih ederim. Buna memlekette ihtiyaç var diye düşünüyorum.

Katılımcı: Müze gezisi geçmiş tarih demektir. İncelediğim eserleri düşünüyorum. Çocuğum için faydalı bir yer olduğunu düşünüyorum. Müzeyi ailemle gezmeyi tercih ederim. Müzede çocuğumla paylaşımlardan mutlu oluyorum.

Anne ya da babaların müze gezme konusundaki düşünceleri olumlu yöndedir. Hepsisi de müzeleri bir kültür, eğitim ve ‘birlikte hoşça vakit geçirilen bir yer ‘olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin üniversite eğitilmiş olması, orta ya da üst sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyde olmasının da bu olumlu tutumu etkilediği düşünülmektedir. Paylaşmak, ‘birlikte keşfetmek, öğrenmek ‘aileleri iyi anne baba olma konusunda geliştirmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada aile kavramı içinde anne-çocuk, baba-çocukla görüşmeler yapılarak müze gezme konusundaki görüşme verileri değerlendirilmiştir. Araştırmada aileyle yapılan müze gezilerinin çocuklarla aile arasında etkileşimi sağladığı ve çocukların aileleriyle birlikte hoşça vakit geçirdikleri ve bu durumdan memnun oldukları gibi olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Aileyle yapılan müze gezileri bizde de son yıllarda önem kazanmaya başlamıştır. Orta sınıf ve üst sosyo-ekonomik düzey ailelerin müzeleri de bir kültür kurumu olarak tüketmeye başladıkları görülmektedir. Bu nedenlerle müzelerin ailelerle birlikte yapılan gezileri desteklemeleri, rehberlik sağlamaları ve müze eğitimi hem yetişkin anne, babalar hem de çocukları için düzenlemeleri çocuklar için yararlı olacaktır. Artık ülkemizde de geleneksel ana-baba rollerinden çıkan, çocuğuyla hoşça vakit geçirmeye çalışan, çocuğa değer ve önem veren bir aile modeli yaygınlaşmaktadır. Çoğunluğu kentli, az çocuklu, iyi eğitilmiş, sanata ve kültüre değer veren bu aile tipinin de araştırma bulguları içinde ortaya çıktığı söylenebilir. Müzelerin aileyle müze gezme ve aileyle müze eğitimleri düzenleme konusunda yüreklendirici çalışmalar yapmaları gerekmektedir.

Kaynakça

- Artun, A. (2006). *Sanat müzeleri 1, 2*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ambrose, T. & Paine, C. (2006). *Museum basics*. London: Routledge.
- Erdoğan, N. (2014). *Mardin müzesi müze eğitimi etkinlikleri*.
- Gartenhaus, A. R. (2009). *Yaratıcı düşünme ve müzeler*. (Çev. R. Mergenci & B. Onur). Ankara : A.Ü. Çocuk Kültürü ve Uygulamaları Merkezi Yayını.
- Gaskins, S. (2015). *Aileyle yapılan müze ziyaretleri*. 12-14 Ekim 2015 ÇOKAUM Kongresi. S. Gaskins atölye notları.
- Gaskins, S. (2008a). Enriching the visitor experience for kids and families. *Exhibitionist*.27/1.
- Gaskins, S. (2008b). *The cultural meaning of play and learning in children 's museums*. Hand to Hand.22/4.
- Gibbs, K., Sani, M., & Thompson, J. (2006). *Lifelong learning in museums an European handbook*. Avrupa Komisyonu.
- Gürel, E. (2013). Ankara'daki müzelerde ziyaretçi profillerinin ve motivasyonlarının değerlendirilmesi. *Ankara Araştırmaları Dergisi*.1(2),1-9.
- İlhan A. Ç., Artar, M., Okvuran, A., & Karadeniz, C. (2011). *MDGF, UNİCEF, KTB, AÜ. Müze Eğitim Modülü*. Ankara: Yorum Matbaacılık.
- Karadeniz, C. (2015). *Çağdaş müze ve kültürel çeşitlilik: arkeoloji müzesi uzmanlarının kültürel çeşitliliğe ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Onur, B. (2014). *Yeni müzebilim, demokratik toplumu yaratmak*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim. müze psikolojisine giriş*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Seidel, S. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik*. (Çev. B. Onur ve B. Ata.) Ankara: A.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tavşancıl, E. & Arslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tezcan Akmehmet, K. (2012). *Müze eğitimi: okul programları*. Müzebilimin ABC'si. İstanbul: Ege Yayınları.
- Vergo, P. (1991). *The new museology*. Londra: Reaction Books.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.